

'WEES DE DRUPPEL DIE DE DEINING VEROORZAAKT'

In het oktobernummer van het RI-tijdschrift *The Rotarian* prijkte een grote foto van enkele schoolmeisjes in India. Volgens het bijchrift werd hun school gesteund door Sahaya International, de ontwikkelingsorganisatie van Koen Van Rompay van de Amerikaanse **Rc Davis Sunset** (Californië). Van Rompay? Dat klinkt Vlaams! En inderdaad, na enig Googelen kwamen we terecht bij een uitgeweken – en bijzonder geëngageerde – wetenschapper afkomstig uit Deurne. Dit is zijn verhaal...

► Koen en de jonge Tamilarasan

NL Ik ben in 1989 aan de Gentse universiteit afgestudeerd als dierenarts. Naarmate het einde van mijn studies naderde, besefte ik echter dat het werk in een dierenartsenpraktijk niets voor mij zou zijn. Ik koesterde wel de ambitie om mijzelf te leren kennen, als mens te groeien en de wijde wereld in te trekken. Ik had bovendien interesse voor wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld met betrekking tot wilde dieren. Daarvoor lagen in de VS veel meer kansen dan in België. Na de nodige overpeinzingen en zelfmotivatie (met een aha-moment tijdens het Michael Jackson-concert in Werchter in 1998, waar hij 'Man in the mirror' zong), en dankzij een beurs van de Belgian American Educational Foundation, vertrok ik in september 1989 naar de University of California in Davis om een doctoraat te behalen. Davis is een bruisend universiteitsstadje, een mengelmoes van internationale culturen. Het is ook 'the bicycle capital of the USA'. Bijna elke dag fiets ik naar mijn werk!

Momenteel bent u verbonden aan het California National Primate Research Center. Waarover gaat uw onderzoek precies?

In 1990 ben ik daar betrokken geraakt bij HIV/aids-onderzoek. Veel apensoorten die in Afrika in het wild leven, hebben een virus dat we het 'simian immunodeficiency virus' (SIV) noemen. Dat ligt aan de oorsprong van HIV. Die Afrikaanse apensoorten zijn al duizenden jaren drager van SIV, maar ze

worden er niet ziek van. Als daarentegen rhesus-makaken uit Azië (waar het virus niet voorkomt) besmet worden met SIV, ontwikkelen ze symptomen die heel sterk lijken op die van aids bij mensen. Daardoor is dat een goed dierenmodel om aids te bestuderen en interventies te testen, zowel geneesmiddelen als vaccins. Ons team heeft een aantal ontdekkingen gedaan die wereldwijd toepassingen hebben gevonden. Toen ik mijn academische loopbaan begon, was er maar één HIV-geneesmiddel op de markt: AZT. De werking liet echter te wensen over. Als doctoraatstudent toonde ik bij baby-aapjes aan dat AZT, wanneer het preventief werd toegediend, ook besmetting kon voorkomen. Toen dit werd uitgetest op HIV-positieve zwangere vrouwen, bleek dat het aantal besmette baby's met twee derde kon dalen, wat in die tijd een grote doorbraak was. Daarna ben ik betrokken geraakt bij het testen van een nieuw geneesmiddel, Tenofovir, dat oorspronkelijk ontwikkeld was aan het Leuvense Rega-instituut. We toonden aan dat het heel goed werkte bij besmette apen, ook over lange termijn. De preventieve werking bleek tevens een stuk beter. Vandaag is Tenofovir het meest gebruikte HIV-medicijn ter wereld. Dankzij het wetenschappelijk onderzoek van de voorbije 25 jaar, betekent een HIV-diagnose vandaag geen doodvonnis meer. Veel dragers van het virus kunnen gezond blijven door dagelijks één pil te slikken. Momenteel zoeken we nog verder naar een vaccin en een definitieve behandeling, waarbij de patiënt

na een tijd van de medicatie verlost zou zijn. Voorlopig is het virus ons nog te slim af... Maar we geven niet op.

Heeft u in Amerika academische mogelijkheden die er in België niet zijn?

Het Belgische systeem biedt een heel goede en ruime basisopleiding, maar in de VS zijn er veel meer mogelijkheden om te specialiseren. De infrastructuur van de universiteiten, en van het Primate Center, waar we ongeveer 5000 rhesusapen hebben, is in België niet mogelijk. Het centrum bloeit niet alleen dankzij de financiële steun van de Amerikaanse overheid, maar ook door het gunstige klimaat in Californië. De meeste van onze dieren leven het ganse jaar in grote kweekkolonies in open lucht. Ons centrum is trouwens zelfvoorzienend, er hoeven geen apen uit het wild geïmporteerd te worden.

Zoals u weet heeft Rotary de voorbije jaren grote successen geboekt in de strijd tegen polio. Acht u een dergelijk scenario ook mogelijk voor HIV/aids?

Hoewel we de wereld nooit HIV-vrij kunnen maken – het virus zal altijd blijven voortleven in apenpopulaties in Afrika – is er dankzij de wetenschappelijke vooruitgang wel uitzicht op een wereld waarin niemand nog zal sterfen aan aids. We hebben zoals gezegd goede medicijnen om mensen die al besmet zijn, gezond te houden. Onderzoek heeft ook uitgewezen dat HIV-patiënten die zulke sterke geneesmiddelen nemen, zo weinig virus in

► Klas in de Mother Teresa School

hun systeem hebben dat de kans dat ze het overbrengen bij onveilige seks heel miniem is. Dat is een reden te meer om te proberen HIV-besmettingen zo snel mogelijk vast te stellen, zodat de juiste medicijnen verstrekt kunnen worden en de kans op verdere verspreiding vermindert. Uiteraard spelen een goede voorlichting en toegang tot voorbehoedsmiddelen ook een grote rol. In elk geval: wetenschappelijk gezien hebben we de nodige middelen om de klus te klaren. Wat nu vooral nodig is, is de wilskracht en het geld om dit allemaal uitgebreid toe te passen, tot in de verste uithoeken van de wereld. HIV/aids woekt echter op de zwaktes in de maatschappij. De bestrijding vergt dus niet enkel een louter medische, maar ook een sociale en politieke aanpak, waaronder een betere toepassing van de universele mensenrechten.

Uw leven kreeg een nieuwe wending toen u in 1997 voor een congres naar India trok.

In Chennai – het voormalige Madras – mocht ik mijn wetenschappelijke bevindingen voorstellen op een internationaal aidscongres. Ik werd er diep getroffen door de armoede van de lokale bevolking, vooral van de kinderen die aan de rand van de maatschappij leefden. Ik vond dat ik iets moest doen, ook al was dat maar iets kleins. Gelukkig ontmoette ik op dat congres Mr. Selvam, een sociale werker, die ergens op het platteland een kleine organisatie uit de grond had gestamp: READ (Rural Education and Action Development). Hij probeerde daarvoor geld in te zamelen door de verkoop van geborduurde kaarten. Ik begon die kaarten te verkopen aan mijn vrienden in de VS en in België. Dat sloeg aan en zij begonnen op hun beurt ook kaarten te verkopen. In 1999 heb ik samen met enkele vrienden in Californië de vzw Sahaya International opge-

start. Sahaya betekent 'hulp' in het Sanskriet, de oude taal van India.

Waaruit bestaat die hulp concreet?

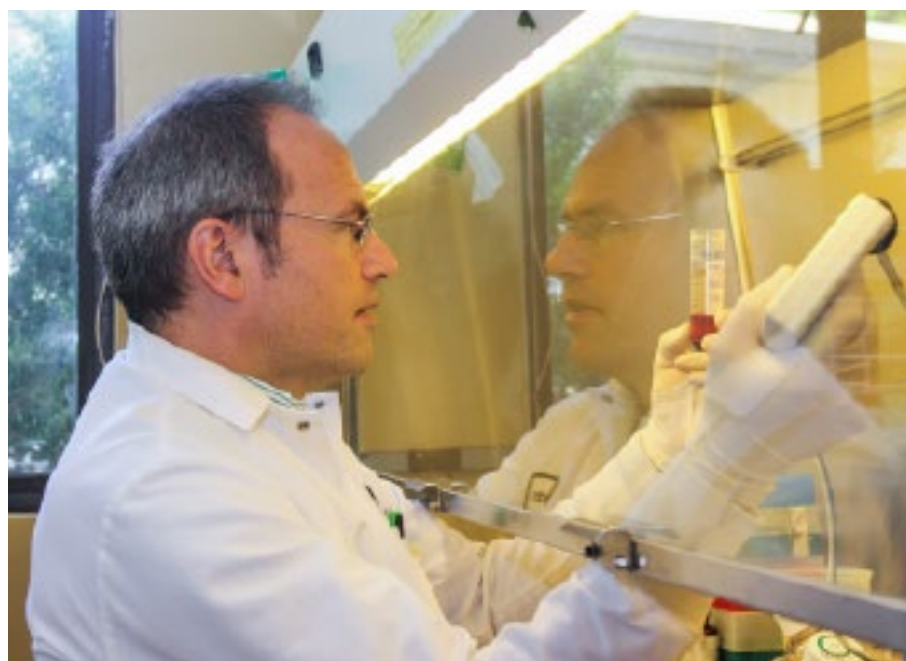
Sahaya steunt plaatselijke *grassroots*-organisaties die de levensomstandigheden van arme, achtergestelde mensen verbeteren en een blijvende impact hebben. We concentreren ons bijvoorbeeld op projecten op het vlak van opvoeding, de socio-economische ontwikkeling en emancipatie van vrouwen, revalidatieprogramma's en beroepsopleidingen voor gehandicapten, en gezondheid (o.a. HIV en hygiëne). Via onze hechte samenwerking

met READ is Sahaya verantwoordelijk voor een sponsorprogramma voor 240 wees- en arme kinderen, voor de bouw van drie basisscholen (samen ongeveer 500 leerlingen) en voor het vormen van meer dan duizend vrouwen-zelfhulpgroepen met microkredieten. Sahaya voert ook een aantal projecten rond de preventie en de behandeling van HIV. Daarnaast hebben we twee schooltjes voor gehandicapte kinderen en zorgen we voor beroepsopleidingen (naaien, computertraining, enz).

Indrukwekkende cijfers, maar toch zijn het de individuele verhalen zijn die me steeds blijven motiveren. Een voorbeeld daarvan is Pandian, een jongetje dat ik twaalf jaar geleden ontmoette. Nadat zijn vader aan aids overleden was, pleegde zijn HIV-positieve moeder zelfmoord. Pandian was heel depressief en vertoende bovendien zelf alle symptomen van aids. Ik schatte zijn kansen dan ook niet erg hoog in: ik gaf hem hooguit een jaar. Maar toch hielpen we hem: we zorgden voor geneesmiddelen, extra voeding en andere basisbehoeften. Nu leeft hij als een normale 22-jarige man en heeft hij zelfs een universiteitsdiploma op zak. Ik ga elke winter een viertal weken naar Zuid-India. Niet alleen om de programma's te bezoeken, maar ook om energie en inspiratie op te doen, nieuwe ideeën af te toetsen bij de stafleden en met de plaatselijke bevolking te brainstormen. Veel jongeren heb ik jarenlang zien opgroeien, dus het weerzien is altijd heel hartelijk.

Steunen jullie ook projecten buiten India?

Via een aantal partnerorganisaties zijn we inderdaad ook elders actief. In Vietnam hebben we een honderdtal huisjes (a rato van 1000 US\$ per woning) gebouwd voor de allerarmsten en geven we studiebeurzen aan ongeveer 250 kinderen. In Kenia steunen we drie scholen voor weeskinderen en daarnaast hebben we ook een project waarbij we dove jongeren

► Aan het werk in het labo in Californië

► Groepsfoto van gesponsorde Indiase kinderen

en volwassenen door middel van gebarentaal informeren over puberteit, seks en HIV. Op de Filipijnen steunen we programma's die dengue (knokkelkoorts) proberen onder controle te krijgen.

Hoeveel geld zamelt Sahaya jaarlijks in en op welke manier?

Hoewel we ook sponsoring krijgen van enkele organisaties en firma's, komt 75% van onze fondsen van het grote publiek. Een aantal mensen stuurt ons maandelijks geld om een kind te sponsoren of doet een vrije gift. We organiseren ook diverse fundraisers, zoals culturele avonden met diner, dans- of fitnessevenementen, fietstochten en wandelingen. Ik gebruik de sociale media om iedereen op de hoogte te houden van onze verwezenlijkingen. Het voorbije jaar hebben we zo 250.000 US\$ ingezameld. Sahaya International werkt uitsluitend met vrijwilligers. Op die manier kan het geld maximaal naar de projecten worden gestuurd. Toen ik in 2006 door de Universiteit Antwerpen verkozen werd tot Alumnus van het Jaar, en er enkele artikels over ons werk verschenen, stond Sahaya plots in Vlaanderen in de schijnwerpers. Er traden nieuwe vrijwilligers naar voren die de handen uit de mouwen wilden steken. Ook enkele scholen zetten steunacties op. Op initiatief van mijn zus An hebben we toen ook in België een vzw opgericht. Ondertussen is er eveneens een afdeling in Nederland.

Hoe bent u bij Rotary terechtgekomen?

Een van mijn beste vrienden was al enkele jaren lid van Rc Davis Sunset, waar ik eens werd uitgenodigd om een voordracht over Sahaya te geven. Nadat ik een aantal van de leden leerde kennen, en meer te weten kwam over hun activiteiten, aanvaardde ik hun uitnodiging om ook lid te worden. Terwijl Davis twee

grote Rotaryclubs heeft – de Morning en de Noon club – is onze club nog maar enkele jaren oud, en vrij klein. We tellen een twintigtal leden, die elke woensdagavond samenkomen. De meeste clubactiviteiten zijn lokaal gefocust. Onze bekendste fundraiser is 'Movies in the Park', waarbij we op zaterdagavonden in de late zomer een groot opblaasbaar scherm opstellen en familiefilms vertonen. Daar komt veel volk op af, ook omdat de toegang gratis is. Via enkele sponsors en de verkoop van popcorn en andere snacks verzamelen we fondsen. Pas onlangs hebben we een clubcommis-

sie Internationale Actie opgericht, waarvan ik medevoorzitter ben. Die schenkt elk jaar enkele organisaties in ontwikkelingslanden een kleine toelage. Een aantal clubvrienden sponsoren daarnaast ook een kind in onze programma's in India, of komen naar onze fundraisers. De club financierde bovendien een frigo en wasmachine/droger voor onze schooltjes voor mentaal gehandicapte kinderen in India.

Wat zou u met Sahaya nog graag willen bereiken?

Aan de top van mijn verlanglijstje staat een trainingsprogramma voor landbouwers in India, in samenwerking met READ. Door betere technieken (o.a. ploegen, bemesting en irrigatie), kunnen zij hun opbrengsten kwantitatief en kwalitatief sterk verhogen, ook tijdens periodes van relatieve droogte en met respect voor het milieu. Ik heb al testboerderijen in andere streken van India bezocht, die dit met succes hebben toegepast. Het kan zeker helpen om de vicieuze cirkel van de armoede te doorbreken. Verder hoop ik dat ons werk een voorbeeld mag zijn voor anderen. Ik ben blij dat we veel mensen, jong en oud – en zowel in de VS en Europa als in de ontwikkelingslanden – inspireren om zich te engageren. Ieder van ons kan de wereld een beetje beter maken, als we beginnen met de 'Man in the mirror'... Niet voor niets luidt één van de lijfspreuken van Sahaya: 'An act of kindness inspires. Be a drop that creates a ripple.'

STEVEN VERMEYLEN

MEER INFO: www.sahaya.eu EN www.sahaya.org.
BEKIJK OOK DE KORTFILM OVER DE ORGANISATIE (INGESPROKEN DOOR JEREMY IRONS) OP www.sahayagoingbeyond.org.

► Workshop voor vrouwen over HIV-risico's